

Cumhuriyet'in Kuruluşundan Türkiye Yüzyılına

TÜRK SPORU KONGRESİ

25-27 Nisan 2024

BİLDİRİLER KİTABI

Cumhuriyet'in Kuruluşundan Türkiye Yüzyılına
TÜRK SPORU KONGRESİ
25-27 Nisan 2024
BİLDİRİLER KİTABI

Editör
Nejla Günay

TÜRK TARİH KURUMU
ANKARA ♦ 2025

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK TARİH KURUMU YAYINLARI VIII. DİZİ - SAYI: 48

Sertifika No: 43191

Cumhuriyet'in Kuruluşundan Türkiye Yüzyılına
Türk Spor Kongresi (25-27 Nisan 2024)
Bildiriler Kitabı

Congress on Turkish Sports from the Establishment of the Republic to Türkiye Century
(April 25-27, 2024) Proceedings Book

Editör

Nejla Günay

Ankara 2025

e-ISBN 978-975-17-6294-8

DOI: 10.37879/978-975-17-6294-8.2025

Sayfa Tasarımı

Elif İrem Doğan

Kapak Tasarımı

Emine Çakır

Türk Tarih Kurumu

Hacettepe Mahallesi Kızılay Caddesi No: 1 06230 Altındağ/ANKARA

Tel: +90 312 310 23 68 ♦ Fax: +90 312 310 16 98

ttk.gov.tr ♦ emagaza-ttk.ayk.gov.tr

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre bu eserin bütün yayın, tercüme ve
iktibas hakları Türk Tarih Kurumuna aittir.

Bildiri kitabında yer alan bildiri metinlerinin sorumluluğu yazarlarına aittir.

İÇİNDEKİLER

SEMPOZYUM KURULLARI	XIII
SUNUŞ	XV
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ülkemizde Modern Sporların Gelişimi	1
Vahdettin Engin	
Sporda Çağının İlerisinde Olmak: Eski Türklerde Spor Kültürü ve Teknolojisi	7
İbrahim Yıldırım	
II. Meşrutiyet Döneminde Türkler ve Gayrimüslimler Tarafından Kurulan Paramiliter Gençlik Örgütleri	27
Nejla Günay	
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkiye'de Ermeni Spor Kulüpleri ve Faaliyetleri	43
Ramazan Erhan Güllü	
İstanbul Rumlarının Spor Faaliyetleri	63
Tuğba Eray Biber	
Cumhuriyet Dönemi Halter Sporunun Gelişimi: 2004 Atina Olimpiyatları Örneği	87
Murat Köylü	
Atatürk Döneminde Türkiye'nin Olimpiyat Oyunlarındaki Performansları	105
Uğur Yılmaz - Halit Aytuğ Tokur	
1928 Amsterdam Olimpiyat Oyunları ve Türkiye	135
Nilgün Nurhan Kara	

Türkiye'nin UEFA'ya Üyelik Süreci	175
Fatih Gürcan	
1954 FIFA Dünya Kupası ve Türkiye: Türkiye'nin İlk Dünya Kupası Tecrübesinin Hikâyesi	191
Serdar Kara	
Etnospor Müzesine Bir Örnek: Sındırgı Remzi Çakar Güreş Evi	227
Samet Doykun	
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi Listelerinde Geleneksel Sporlar ve Oyunlar: Türkiye Örneği.....	249
Zeynep Safiye Baki Nalcıoğlu	
Diplomasi ve Spor	277
Ali Engin Oba	
Sport as a Modernization Segment of the Republic of Turkey and Turkish Society in the Period Between The Two World Wars (According to Yugoslav Sources)	293
Vladan Vırıyeviç	
Celal Bayar Hükûmetlerinin Spor Politikaları ve Uygulamaları (1937-1939).....	305
Muharrem Turp	
Diplomaside Sporun Önemi ve Uluslararası Askeri Spor Konseyi İçinde Türk Silahlı Kuvvetleri.....	321
Selma Göktürk Çetinkaya	
Diplomatik Gelişmelerin Spora Yansımalarına Örnek.....	353
Asil Kaya	
Spor Diplomasisinden Dostluğa; Atatürk Döneminde Türk-Sovyet İlişkileri ve Spor Faaliyetleri	381
Müslime Güneş - Günver Güneş	
Atatürk Dönemi Türk-Sovyet İlişkileri Çerçevesinde SSCB Spor Heyeti'nin 1935 Türkiye Ziyareti	405
Doğan Can Aktan - Mevlüt Samet Yıldız	

Atatürk Dönemi Türk-Yunan İlişkilerine Spor Perspektifinden Bakmak: Bitmeyen Dostluk Maçı Karşıyaka – Lailapas Müsabakası Örneği (7 Kânûnuevvel 1930).....	425
Beral Alacı - Melih Akdeniz	
Ruşen Eşref Ünaydın'ın Hatıralarında Galatasaray	439
Mehmet Pınar - Şeyma Arvas	
Siyaset-Spor İlişkisine Erken Cumhuriyet Döneminden Bir Örnek: Etki ve Yankılarıyla Türk Sporunda Güneş Spor Olayı	455
Ahmet Gülen	
Türk Futbol Tarihinde Bir İlk: Galatasaray'ın UEFA Kupası Şampiyonluğu	485
Erdal Korkmaz	
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Galatasaray Lisesi'nde Spor	505
Emel Engin	
Kışladan Çıkan Bir Türkiye Şampiyonu: Harbiye Spor Kulübü/Harp Okulu İdman Yurdu	525
Efdal As	
Türkiye'nin İlk Futbol Şampiyonası ve Şampiyonu Harbiye Mektebi (1924)	559
Seda Bayındır Uluskan	
Ülke Savunmasında Sporun Önemi	595
Güzin Çaykiran	
Milli Mücadele Günlerinde Ankara'da Spor	611
Mesut Çapa	
Erken Cumhuriyet Döneminde Beden Terbiyesi ve Stadyum İnşası	629
Murat Yolun	
Erken Cumhuriyet Döneminde Sporun Türk İnkılabı Açısından Yeri ve Önemi	645
Ersin Gürdamar	
Milliyetçilik, Bayram, Spor, Anma; 19 Mayıs Gününün "Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı" Olarak Kutlanması	667
Bengül Bolat	

Atatürk Dönemi Sağlık Politikalarının Bir Parçası Olarak “Çocuk ve Spor”	691
Gül Çakır	
Sporun Eğitimde Rolü: Cumhuriyet Döneminde Okul Spor Yurtları ve Oyun Yuvaları’nın Eğitime Etkisi	715
Seval Hallaç	
Askeri Darbelerin Futbol Organizasyonlarına Etkisi Bağlamında İki Örnek Olay: Cemal Gürsel Kupası (1960) ve Devlet Başkanlığı Kupası (1981-1982).....	751
Özcan Çölük	
Osmanlı Donanma Cemiyeti’nin Spor Faaliyetleri.....	771
Necdet Aysal	
Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’nın Sekizinci ve Son Genel Kongresi ve Teşkilatın Türk Spor Kurumuna Dönüştürülmesi	787
Mahmut Bolat	
Türkiye’de Spor Kültürünün Gelişmesinde Türk Ocaklarının Rolü (1949-1970).....	815
Özlem Seyhan	
Sümerbank Fabrikalarının Spor Faaliyetleri: Sümerbanklı Sporcu Olmak	835
Büşra Bigat Akça	
Türkiye Cumhuriyeti’nin Kuruluşundan Günümüze Spor Mevzuatı Üzerine Genel Değerlendirmeler	865
Hakan Altıntaş	
Türk Spor Kurumu Merkezi’nin 1938 Yılı Teftiş Raporu	887
Canan Sarıyar Sezan	
Erken Cumhuriyet Döneminde Devletin Spora Bakışı: Beden Terbiyesi Kanunu’na Uzanan Süreç	909
Faruk Kayadelen	
İskenderun Sancağı’nda Manda Dönemi Bir Kültür ve Hürriyet Merkezi “Le Genç Spor” Genç Spor Kulübü ve Şükrü Fehmi Balcı	941
Olca Öz kaya	

Sebülürreşad ve Sırât-ı Müstakîm Dergilerinde Spora ve Spor Faaliyetlerine Bakış	963
Ahmet Köksal	
İzmir’de Düzenlenen Bir Turnuva: 1925 Spor Âlemi Turnuvası.....	985
Aydın Efe - Ümmügülsüm Candeğer	
İbn Sînâ’nın el-Kânûn Fi’t-Tıb Eserinde Spor/Egzersiz-Sağlık İlişkisi	999
Meryem Doygun Günaydın	
Spor Faaliyetleri Sektörü Verilerine Göre Türkiye Spor Endüstrisine İlişkin Bir İnceleme	1015
Seymur Ağazade	
Türk Hava Kurumu’nun Paraşüt Sporunun Gelişimine Yönelik Faaliyetleri (1935-2023).....	1033
Cevriye Yıldırım	
Modern Olimpiyat Oyunlarında Türk Futbolu (1923-2023)	1067
Edip Öncü	
100 Yıllık Süreçte Türkiye’de Dağcılık Sporuna 1091	
Fatma Emek	
Atatürk Dönemi Cumhuriyet Hükümetlerinin Sağlık Politikalarında Spor ve Beden Terbiyesi (1923-1938)	1125
Fevzi Çakmak	
Atatürk Dönemi’nde Beden Terbiyesi ve Spor Alanında Yabancı Etkisi.....	1145
Alev Gözcü	
Parti-Devlet-Gençlik İlişkisi Ekseninde Tek Parti Döneminde CHP’nin Taşra Örgütlerinin Gençlik ve Spor Çalışmaları	1165
Tülay Aydın	
Tek Parti Döneminde İktidar Futbol İlişkisini İzmir’deki Futbol Kulüplerinin Birleştirilmesi Üzerinden Okumak	1189
Coşkun Türkan	

Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Kayak Sporunun Yaygınlaşmasında Halkevlerinin Rolü.....	1233
Fahri Kılıç	
Halkevlerinin Türkiye’de Beden Terbiyesinin Gelişimine Katkıları.....	1257
Serkan Erdal - Muhsin Ertürk Budak	
Türkiye’de Spor Bilincinin Gelişmesinde Halkevlerinin Rolü.....	1299
Harun Aydın	
Yıldız Futbolcu, Mağdur Siyasetçi Zeki Rıza Sporel.....	1321
Temuçin Faik Ertan	
Victorian Ethics and the Early Development of Turkish Sports: Ahmet Esat Tomruk (Viktorya Etiği ve Cumhuriyeti’nin İlk Yıllarında Türk Sporü: Ahmet Esat Tomruk).....	1347
Tuncer Yılmaz	
Türk Sporunun Öncü İsimlerinden Bir Portre: Mehmet Kamil Ocak	1363
Adem Çalışkan	
Türk Spor Tarihinde Kıbrıslı Bir Türk Kadını; Dr. Ayten Berkalp	1395
Ulvi Keser	
Adnan Menderes ve Türk Spor Kurumu	1433
Şerif Demir	
Türkiye’deki Amerikan Okullarında Spor ve Beden Eğitimi	1451
Ayten Sezer Arığ	
Türk Sporunda Adnan Menderes.....	1463
Günver Güneş	
Demokrat Parti İktidarında Sportif Faaliyetler ve Tesislerin Yerele Yansımaları: Konya Örneği.....	1493
Özgür Bağcı - Erol Yüksel	
Cumhuriyet Döneminde Tenis Sporunun Yaygınlaştırılması İçin Yapılan Çalışmalar.....	1523
Nuray Özdemir Tiryaki	

Türkiye’de Uluslararası Otomobil Sporlarının Tarihsel Gelişimi ve Türkiye Turing ve Otomobil Kurumunun Bu Alandaki Çalışmaları (1937-1991).....	1545
Gürsoy Şahin	
Spor ve Ötesi: II. Abdülhamid Dönemi At Yarışları	1567
Tolga Akay	
Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Trabzon’da Tenis.....	1591
Volkan Aksoy	
Cumhuriyetten Günümüze Ekonomi Politikalarında Türk Sporunun Görünümü.....	1611
Sebahattin Devecioğlu	
Günümüz Spor Tesislerinin Verimli Kullanılmasına Dair İşletme ve Tasarım Kriterleri	1631
Can Duraslan	

SEMPOZYUM KURULLARI

ONUR KURULU

Dr. Osman Aşkın BAK (T.C. Gençlik ve Spor Bakanı)

Mehmet Nuri ERSOY (T.C. Kültür ve Turizm Bakanı)

BE Prof. Dr. Derya ÖRS (Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı)

Prof. Dr. Musa YILDIZ (Gazi Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Mehmet GÜNAY (Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu)

Prof. Dr. Yüksel ÖZGEN (Türk Tarih Kurumu Başkanı)

Doç. Dr. Güner DOĞAN (Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı)

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Nejla GÜNAY (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet GÜNAY (Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu)

Prof. Dr. İbrahim YILDIRAN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Selami CANDAN (Gazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Yunus PUSTU (Türk Tarih Kurumu)

Hüseyin Murat YÜCEL (Türk Tarih Kurumu)

Dr. H. Aytuğ TOKUR (Atatürk Araştırma Merkezi)

Dr. Didem Gülçin KAYA (Gazi Üniversitesi)

Dr. Kadir KESKİN (Gazi Üniversitesi)

Yüksek Kurum Uzmanı Merve UĞUR (Atatürk Araştırma Merkezi)

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Mehmet GÜNAY (Gazi Üniversitesi)	Prof. Dr. Gülfem SEZEN BALÇIKANLI (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Tülay ALİM BARAN (Yeditepe Üniversitesi)	Prof. Dr. Nevzat MİRZEOĞLU (Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi)
Prof. Dr. Vahdettin ENGİN (Marmara Üniversitesi)	Prof. Dr. Fatih BEKTAŞ (Trabzon Üniversitesi)
Prof. Dr. Ayten SEZER ARIĞ (Hacettepe Üniversitesi)	Prof. Dr. Ahmet TALİMCİLER (İzmir Bakırçay Üniversitesi)
Prof. Dr. Mesut ÇAPA (Ankara Üniversitesi)	Prof. Dr. Mehmet GÜÇLÜ (Yozgat Bozok Üniversitesi)
Prof. Dr. Murat KÜÇÜKUĞURLU (Erzurum Teknik Üniversitesi)	Prof. Dr. Mehmet KILIÇ (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Nejla GÜNAY (Gazi Üniversitesi)	Prof. Dr. Bengül BOLAT (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali SATAN (Marmara Üniversitesi)	Doç. Dr. Okan Burçak ÇELİK (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. İbrahim YILDIRAN (Gazi Üniversitesi)	Doç. Dr. Fikret ALINCAK (Gaziantep Üniversitesi)
Prof. Dr. Pınar KARTEL (Galatasaray Üniversitesi)	Doç. Dr. Osman Tolga ŞİNOFOROĞLU (Kütahya Dumlupınar Üniversitesi)
Prof. Dr. Nurettin DEMİR (Hacettepe Üniversitesi)	Dr. Günver GÜNEŞ (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi)
Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK (Yozgat Bozok Üniversitesi)	Dr. Öğr. Üyesi Umut C. KARADOĞAN (Sinop Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL (Yeditepe Üniversitesi)	SEKRETARYA
Prof. Dr. Çetin ÖZDİLEK (Kütahya Dumlupınar Üniversitesi)	Abdullah DAĞ
Prof. Dr. Ünal TÜRKÇAPAR (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi)	Mehmet Ali ÖZKAN İrem ERGİN

SUNUŞ

Türkler açısından izleri Türkistan bozkırlarına kadar sürülebilecek olan spor, kültürümüzün değerli bir parçası, birlik ve beraberliğimizin önemli bir unsurudur. Bu anlayışla 2024 yılının Nisan ayında düzenlenen “Cumhuriyet’in Kuruluşundan Türkiye Yüzyılına Türk Spor Kongresi”, Türk sporunun tarihî mirasına sahip çıkmak, bu mirası genç kuşaklara aktarmak ve sporun tarihsel bilincini canlı tutmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Tarih Kurumu, Gazi Üniversitesi ve Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu iş birliğiyle, Gazi Üniversitesi ev sahipliğinde geniş bir katılımı düzenlenen Kongrede; özel sporcular, kadın sporcular, millî sporcular, akademisyenler, spor bürokratları, medya temsilcileri, federasyon yetkilileri, hakemler ve antrenörler bir araya gelmiştir.

Kongrenin açış konuşmalarında, sporun Türk toplumunda tarih boyunca önemli bir yere sahip olduğu, Türklerin fiziksel ve stratejik üstünlüklerini pekiştiren zengin bir spor kültürü hazinesine sahip olduğu belirtilmiştir. Cumhuriyet’in ilanından günümüze kadar geçen yüz yıllık süreçte Türk sporunun büyük bir gelişim kaydettiği, sporun yalnızca fiziksel bir faaliyet olmaktan çıkıp bir bilim alanı hâline geldiği vurgulanmış, Türkiye’nin genç nüfusuyla büyük bir spor potansiyeline sahip olduğu ve bu potansiyelin başarılarla dünyada dikkat çektiği ifade edilmiştir.

Kongrede düzenlenen oturumlarda ise sportif yetenek taramaları, antrenör ve spor eğitici yetiştirilmesi, kurumsal yapının dönüşümü, atletizm, masa tenisi, voleybol ve oryantiring gibi branşların ülkemizdeki gelişimi kapsamlı biçimde tartışılmıştır. Sporun ülkemizdeki tarihî seyri hususunda da mühim bilgilerin sunulduğu etkinlikte, Osmanlı Devleti’nden Cumhuriyet’e geçiş sürecinde, özellikle II. Meşrutiyet Dönemi’nde Batı menşeli spor faaliyetlerinin yaygınlaştığı; farklı din ve milletlerden bireylerin katılımıyla Osmanlı toplumunda sportif etkinliklerin sosyal bir zenginlik oluşturduğu belirtilmiştir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında ise Türkiye’nin uluslararası spor

organizasyonlarına katılımı, özellikle 1924 Paris Olimpiyatları'ndaki varlığı, yeni devletin uluslararası alanda meşruiyetini ve kararlılığını göstermesi bakımından dikkat çekici bir dönüm noktası olarak değerlendirilmiştir.

Spor, bedeni dinç tuttuğu gibi milletleri de zinde tutan çok önemli kültürel bir değerdir. Bu anlamda genç nesillerimizi sahip olduğumuz zengin tarihimizden miras aldığımız millî sporlarımıza teşvik etmek, tanıtmak ve sonraki kuşaklara aktarmak amacıyla gerçekleştirilen Kongre, tarihsel bir öneme sahiptir. Ülkemizin başarılı genç sporcularını dünyaya tanıtmak, onların sahip oldukları potansiyeli ortaya çıkarmak ve büyük vizyonlara ulaşmalarına destek olmak amacıyla bu tür etkinliklerin devamı, Türk sporunun geleceğine ışık tutacaktır.

Türk Tarih Kurumu